

บทความวิจัย

ผลของการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้แฟ้มสะสมงานต่อ
สมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์*Effects of teaching clinical practice by using portfolio of
nursing students on competency in nursing administration.

จริยา มงคลสวัสดิ์ พย.ม.** วิลาวรรณ พันธุ์พุกภัย คม.***

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ต่อสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี จำนวน 60 คน โดยกลุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน จัดให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ใช้ระยะเวลาศึกษา 4 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดการทดลองให้นักศึกษาประเมินตนเองและพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมินนักศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่ แผนการสอนและคู่มือนักศึกษาในการสร้างแฟ้มสะสมงาน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลประเมินโดยพยาบาลพี่เลี้ยงและนักศึกษาประเมินตนเองของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

คำสำคัญ: แฟ้มสะสมงาน, สมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล, นักศึกษาพยาบาลศาสตร์

Abstract

This quasi-experimental research was conducted to investigate the impacts of using a portfolio as a learning tool in the nursing practicum course on nursing students' competencies in nursing administration. Subjects were 60 fourth-year nursing students at Ratchathani University, Udon Thani Campus. A simple random sampling technique

*วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

was employed to recruit study subjects. A random assignment was completed to allocate 30 subjects each to the experimental or the control group. The experimental group received a portfolio. The control group received the usual teaching technique. The intervention lasted over a four-week period. After the intervention, nursing students completed a self evaluation package and supervising registered nurses (RNs) evaluated students' outcomes. An evaluation package comprised of a teaching plan and a student manual in constructing a portfolio. Information about competencies in nursing administration was collected using a questionnaire this author constructed. Data analysis was done to obtain frequencies, percentages, mean scores, standard deviations and t-tests. Results are the followings:

1. The nursing administration competency mean scores assessed by the RNs and nursing students from the experimental group were statistically significantly higher than those of the control group ($p < .01$)

2. After project implementation, the nursing administration competency mean scores significantly increased among students in the experimental group ($p < .001$)

Keywords: portfolio, competency in nursing administration, nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พยาบาลถือเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่มีความสำคัญ และได้รับการยอมรับว่าเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินพันธกิจขององค์การพยาบาลให้สำเร็จ¹ แต่ปัจจุบันพบว่ายังขาดแคลนพยาบาลวิชาชีพจำนวน 23,586 คน² รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงเป็นความรับผิดชอบของสถาบัน

การศึกษายาบาลทุกสถาบัน ในฐานะเป็นองค์การของสังคมที่มีหน้าที่ในการเพิ่มการผลิตบัณฑิตทางการพยาบาล แต่สิ่งที่จะต้องกระทำควบคู่กับการผลิตก็คือ การพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะวิชาชีพที่เพียงพอต่อความต้องการของระบบบริการสุขภาพของประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันพบว่าการมีสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพียงด้านเดียวยังไม่เพียงพอ เนื่องจากงานพยาบาลเป็นงานที่ต้องปฏิบัติกับผู้ป่วยบริการ ครอบครัว และชุมชน อีกทั้งต้องทำงานที่มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในวิชาชีพพยาบาลเองและกับสหสาขาวิชาชีพตลอดเวลาทำให้พยาบาลต้องใช้ทักษะด้านการบริหารจัดการด้านต่างๆ มาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การพยาบาล ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือไม่ก็ตามควรมีความรู้ความสามารถ และทักษะด้านการบริหารจัดการที่ดี คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี จึงได้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติงานในฐานะพยาบาลวิชาชีพได้อย่างถูกต้องรวมทั้งสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในหอผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม โดยนักศึกษาจะได้ฝึกทักษะทั้งด้านการปฏิบัติการพยาบาล และการบริหารจัดการ ได้แก่ การเป็นหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีม จากรายงานการสรุปและประเมินผลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2550 โดยภาพรวมพบว่า นักศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการปฏิบัติการบริหารการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางถึงดี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษายังขาดความมั่นใจในการเป็นหัวหน้าเวร และหัวหน้าทีม มีภาวะผู้นำ ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สืบเนื่องจากการขาดแคลนพยาบาลในปัจจุบันทำให้โรงพยาบาลบางแห่ง มีอัตรากำลังของพยาบาลวิชาชีพไม่เพียงพอต่อปริมาณของผู้รับบริการ พยาบาลวิชาชีพพบใหม่ จึงจำเป็นต้องทำหน้าที่หัวหน้าเวรหรือหัวหน้าทีมในเวรบาย และเด็ก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทั้งที่ยังมีสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลไม่เพียงพอ ซึ่งอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะหาทฤษฎีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลควบคู่กับการปฏิบัติการพยาบาล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวทางหนึ่งเมื่อพิจารณาจากแนวคิดหลักการและทฤษฎีพื้นฐานแล้ว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอย่างดีคือ แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ซึ่งหลักการของแฟ้มสะสมงานคือกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการประเมินตามสภาพจริงซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง ทำให้ทราบจุดเด่นและจุดอ่อนของตนเอง เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับเหล่านั้นไปปรับปรุงได้ถูกจุด จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมในการประเมินผล⁴ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จและได้รับการยอมรับ เกิดความภาคภูมิใจในตนเองทำให้เกิดแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ มีความสุขในการเรียนรู้⁵ แฟ้มสะสมงานจึงช่วยเชื่อมโยงการพัฒนาวิชาชีพ การเรียนรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ แฟ้มสะสมงานยังมีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนรู้และหลักสูตร สามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะการคิดรวบยอด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การได้ฝึกความสามารถในการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ สามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการเรียนรู้ การได้ฝึกความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา⁶ ทำให้นักศึกษามั่นใจและทำให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะวิชาชีพ⁷ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจึงสนใจศึกษาผลของการใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลว่าจะสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ได้ดีกว่าการเรียนการสอนแบบปกติตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียนการสอนกับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบการวิจัยเป็นแบบ pretest-posttest control group design
2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลที่เลือกสรร ในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2551 จำนวน 128 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ได้รับการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ได้รับการสอนแบบปกติ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เครื่องมื่อดังกล่าวมี 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แผนการสอนในคลินิก

โดยใช้แฟ้มสะสมงาน

ชุดที่ 2 คู่มือนักศึกษาการสร้างแฟ้มสะสมงาน

ชุดที่ 3 เกณฑ์การประเมินแฟ้มสะสมงาน

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มี 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล มีข้อความจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ คณะแผนกเฉลี่ยสะสม และผลการเรียนวิชาการบริหารการพยาบาล

แบบที่ 2 สำหรับพยาบาลพี่เลี้ยง ผู้ประเมินนักศึกษา มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลา การปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และประสิทธิภาพ การอบรมหลักสูตรพยาบาลพี่เลี้ยง

ส่วนที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะ ด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากสมรรถนะ หลักของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่งของสภาการพยาบาล ตรวจสอบความตรง ตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และนำไปทดสอบ หาค่าความเที่ยงในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.90

4. การรวบรวมข้อมูล ภายหลังคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น พิจารณา อนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานแจ้งสิทธิของกลุ่ม ตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย ก่อนดำเนินการทดลอง ให้ให้นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถาม สมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษา พยาบาลจากนั้นให้นักกลุ่มทดลองใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียน การสอน 6 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ ของแฟ้มสะสมงาน ขั้นที่ 2 รวบรวมและจัดการชิ้นงาน ขั้นที่ 3 คัดเลือกชิ้นงาน ขั้นที่ 4 สะท้อนข้อมูลย้อนกลับ ขั้นที่ 5 การทำชิ้นงานให้สมบูรณ์และประเมินค่า ขั้นที่ 6 เชื่อมโยงและประชุมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมจัดให้ได้รับ การเรียนการสอนแบบปกติ โดยพยาบาลพี่เลี้ยงพิจารณา วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของรายวิชา ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ทดลองทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ หลังการทดลองให้นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างและพยาบาลพี่เลี้ยงประเมินสมรรถนะด้าน การบริหารด้านการพยาบาลโดยใช้แบบสอบถาม ชุดเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม สำเร็จรูป SPSS for window ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบ ความแตกต่างของคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยใช้ chi-square test และ t-test ใช้ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสมรรถนะด้านการบริหาร การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เปรียบเทียบค่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล โดยนักศึกษาประเมินตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ในแต่ละกลุ่มใช้ paired t-test เปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการ พยาบาล หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่ม ควบคุมใช้ independent t-test เปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการ พยาบาลของนักศึกษาโดยพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมิน นักศึกษาพยาบาล หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมใช้ independent t-test

ผลการวิจัย

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 60 คนในระหว่าง การศึกษามีการสูญเสียของกลุ่มตัวอย่าง 3 คน เป็นกลุ่ม ทดลอง 1 คน กลุ่มควบคุม 2 คน ทำให้เหลือกลุ่มทดลอง 29 คน และกลุ่มควบคุม 28 คน ทดสอบคุณลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระหว่าง กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ได้แก่ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสม เพศ และผลสัมฤทธิ์วิชาการบริหารการพยาบาล และ เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหาร การพยาบาลของนักศึกษา ก่อนการทดลองในแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่ามีอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสิทธิภาพ ในตำแหน่งปัจจุบัน การได้รับการอบรมและระยะเวลา ในการอบรมหลักสูตรพยาบาลพี่เลี้ยงไม่แตกต่างกัน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะ ด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหาร การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม ก่อนการ ทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเท่ากับ

199.03 คะแนน (S.D. = 16.10) และ 197.79 คะแนน (S.D. = 22.92) ตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยรวม ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบหลังการทดลองพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีค่าเท่ากับ 269.66 คะแนน (S.D. = 8.48) และ 237.71 คะแนน (S.D. = 20.98) ตามลำดับ เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 1)

2. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองพบว่า ก่อนการทดลอง นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล เท่ากับ 199.03 คะแนน (S.D. = 16.10) และหลังการทดลองเท่ากับ 269.66 คะแนน (S.D. = 8.48) เมื่อนำมาทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลโดยรวมและรายด้าน หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยนักศึกษาประเมินตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยรวม และรายด้าน (N= 57)

สมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล	ก่อนทดลอง					หลังทดลอง				
	กลุ่มทดลอง (n=29)		กลุ่มควบคุม (n=28)		t (p-value)	กลุ่มทดลอง (n=29)		กลุ่มควบคุม (n=28)		t (p-value)
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการเป็นหัวหน้าเวร	54.28	6.00	53.61	6.44	0.406 (0.687)	72.83	2.32	65.54	6.04	5.978 (.000**)
2. ด้านการเป็นหัวหน้าทีม	31.79	3.07	32.64	5.21	-0.746 (0.460)	45.28	2.28	40.14	5.21	4.787 (.000**)
3. ด้านการเป็นสมาชิกทีม	31.86	3.56	30.96	4.41	0.847 (0.401)	40.48	2.25	37.46	3.91	3.589 (.001*)
4. ด้านการตรวจเยี่ยมทางการพยาบาล	25.93	2.30	26.25	4.25	-0.351 (0.728)	35.14	2.28	31.29	3.56	4.885 (.000**)
5. ด้านการประชุมปรึกษาฯ	26.79	3.14	26.32	3.83	0.509 (0.613)	35.66	1.61	31.32	3.64	5.776 (.000**)
6. ด้านการบันทึกและการเขียนรายงานฯ	29.41	3.75	28.21	4.01	1.167 (0.248)	40.28	2.25	33.64	3.90	7.831 (.000**)
รวม	199.03	16.10	197.79	22.92	0.239 (0.812)	269.66	8.48	237.71	20.98	7.486 (.000**)

*p < .01, **p < .001

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลโดยนักศึกษาประเมินตนเอง ระหว่างก่อนกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยรวมและรายด้าน (N= 57)

สมรรถนะด้าน การบริหารการ พยาบาลของ นักศึกษา พยาบาล	กลุ่มทดลอง (n=29)					กลุ่มควบคุม (n=28)				
	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t (p-value)	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t (p-value)
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการเป็น หัวหน้าเวร	54.28	6.00	72.83	2.32	-16.152 (.000**)	53.61	6.44	66.54	6.04	-10.983 (.000**)
2. ด้านการเป็น หัวหน้าทีม	31.79	3.07	45.28	2.28	-22.748 (.000**)	32.64	5.21	40.14	5.21	-10.324 (.000**)
3. ด้านการเป็น สมาชิกทีม	31.86	3.56	40.48	2.25	-12.861 (.000**)	30.96	4.41	37.46	3.91	-9.156 (.000**)
4. ด้านการ ตรวจเยี่ยมทาง การพยาบาล	25.93	2.30	35.14	2.28	-13.699 (.000**)	26.25	4.25	31.29	3.56	-6.847 (.000**)
5. ด้านการ ประชุม ปรึกษา	26.79	3.14	35.66	1.61	-14.642 (.000**)	26.32	3.83	31.32	3.64	-6.584 (.000**)
6. ด้านการ บันทึกและการ เขียนรายงานฯ	29.41	3.75	40.28	2.25	-13.426 (.000**)	28.21	4.01	33.64	3.90	-7.924 (.000**)
รวม	199.03	16.10	269.66	8.48	-25.106 (.000**)	197.79	22.92	237.71	20.98	-11.306 (.000**)

**p < .001

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง นักศึกษา กลุ่มที่ใช้แฟ้มสะสมงานในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาล มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลโดยรวมและรายด้านทุกด้าน สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาปฏิบัติการพยาบาลสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองได้ดีกว่าการได้รับการสอนแบบปกติ อาจเนื่องจากกระบวนการของการรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนที่เกิดจากการสะสม

ประสบการณ์ และการได้ปฏิบัติมาแล้วนำมารวบรวมในรูปแบบแฟ้มสะสมงานซึ่งสามารถเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่กระบวนการเรียนรู้ และเปลี่ยนไปเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้หรือสมรรถนะ⁸ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ของ Knowles⁹ ที่อธิบายไว้ว่า วัยผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีหากได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงแล้วสะท้อนประสบการณ์นั้น ทำให้สร้างความรู้ใหม่จากความรู้เดิมนำไปเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสรุปเป็นแนวคิดหลักการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะการแก้ปัญหาเป็นกลุ่มทั้งเพื่อนและครูผู้สอนนั้น เป็นการที่บุคคลหลายๆ คนมีโอกาส

ร่วมกันแก้ปัญหาเดียวกัน ให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา และสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ เมื่อได้ปฏิบัติเช่นนี้บ่อยครั้ง จะสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางการพยาบาล ทักษะทางสังคม การรู้จักตนเอง และการตระหนักคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ และกำหนดไว้ในสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล

2. ค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของกลุ่มทดลองหลังได้รับการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาล สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้กระบวนการสะท้อนคิดในประสบการณ์ของนักศึกษาที่พบว่าเป็นปัญหาหรือน่าสนใจในขณะฝึกปฏิบัติงานแต่ละวัน มาบันทึกและรวบรวมเป็นผลงานของตนเอง คัดเลือกชิ้นงานที่พึงพอใจมากที่สุดไว้ในแฟ้มสะสมงาน เพื่อนำเสนอต่อนักศึกษาในกลุ่มและผู้สอน ในขั้นตอนนี้เจ้าของผลงานจะได้รับข้อมูลย้อนกลับที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงชิ้นงานให้สมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการแฟ้มสะสมงานจะให้เจ้าของผลงานนำเสนอคุณค่าและความสำเร็จของแฟ้มสะสมงาน เปิดโอกาสให้นักศึกษาในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน ซึ่งการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ได้สอนให้เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี⁵ ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาสมรรถนะของตนเองได้ ดังนั้น การเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงานจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารการพยาบาลนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรนำหลักการของแฟ้มสะสมงานมาประยุกต์ใช้ในการจัดการจัดการเรียนการสอนรายวิชาอื่นๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกันตลอดหลักสูตร เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านอื่นๆของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ต่อไป

2. ด้านการปฏิบัติการและการบริหารการพยาบาล

ควรมีการนำหลักการและกระบวนการของแฟ้มสะสมงานไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการบริหารการพยาบาลของบุคลากรทางการพยาบาลทุกระดับ

3. ด้านการวิจัย

ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษารูปแบบการใช้แฟ้มสะสมงานที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากร. ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข. แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554. [ระบบออนไลน์]. 2549. [อ้างอิง 2550 สด.] ที่มา: <http://www.moph.go.th/other/inform/10/index.htm>.
- วิภาพร วรหาญ. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานพยาบาล. ใน คณะจารย์สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การบริหารการพยาบาล. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา; 2548.

4. สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, กฤตยา แสงเจริญ. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 2. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2546; 26 (2): 1-8.
5. กนกวรรณ พุ่มทองดี, พรรณวดี ตันติศิริพันธ์, จงกลณี ศรีจักรโคตร. การจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพเปราะบาง 2. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2549; 29 (3): 40-8.
6. เรมวอล นันทศุภวัฒน์, กุลวดี อภิชาติบุตร, อรอนงค์ วิชัยคำ, คัทลียา ศิริภัทรากูร, แสนหลวง. การใช้แฟ้มสะสมงานในการศึกษากระบวนการวิชาการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. 2550; 1 (1): 14-22.
7. วิมลนิช สิงหะ. รายงานการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรการเรียนรู้ และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. สระบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี; 2548.
8. McMullan M et al. Professional nursing portfolio: a review of the literature. J Adv Nurs 2003; 41 (3): 283-94.
9. ปิญากรณ์ ชูตั้งกร. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio): การประเมินการเรียนรู้ทางการพยาบาล. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2549; 29 (3): 64-8.